

ODDÍL IV.

Vodní družstva.

Regulace vodních toků za účelem ochrany majetku pozemkového a zařízení meliorační, jež mají poskytnouti nový základ výnosnosti půdy nebo zvýšiti výnosnost dosavadní, jsou především ovšem ku prospěchu vlastníka nebo uživatele půdy, na které byly provedeny. Na druhé straně však i díla taková slouží prospěchu obecnému, neboť jimi rozmnožuje se celkový důchod národohospodářský.

Z důvodu toho stávají se regulace vodních toků a meliorace půdy předmětem veřejné péče.

Větší regulace a meliorace zřídka podnikati může jednotlivec. Jednak z té příčiny, že díla taková zpravidla nemohou se obmezovati jen na jeho vlastní půdu a dotýkají se i zájmů cizích, jednak i pro značnou jich nákladnost. Mohou tak činiti jen vlastníci velkých statků se souvislými značnými plochami půdy. Zpravidla však území regulační a meliorační netvoří celistvý majetek jednotlivce, nýbrž sestává z mnohých pozemkových parcel náležejících četným vlastníkům.

K zahájení a provedení účelných prací regulačních a melioračních nestačí pak jen souhlas všech nebo aspoň většiny těchto majitelů, nýbrž akce tato musí býti prováděna jednotným způsobem na základě pevného, podrobného plánu. K tomu účelu potřebí jest jednotného orgánu a společného subjektu podnikatelského.

Takový trvalý subjekt podnikatelský může býti ovšem také utvořen občansko-právní asociací vlastníků dotčených pozemků, tudíž společností dle § 1175. o. o. z., neb společností

obchodní (veřejnou, akciovou), společenstvem hospodářským dle zákona z 9. dubna 1873 č. 70. ř. z. neb spolkem ustanoveným dle spolkového zákona z 15. listopadu 1867 č. 134. ř. z. Leč právní poměry jednotlivých členů takovýchto asociací mezi sebou a k celku zakládají se na normách pouze občansko-právních, postrádajíce různých veřejnoprávních výhod, jež poskytnuty jsou zákonem vodním vodním družstvům (společenstvům).

Vodní družstva jsou právnickou osobností stejně jako hospodářská družstva jiná (utvořená dle výše zmíněného zákona z r. 1873), leč liší se od nich v mnohém směru:

Princip tvoření se hospodářských družstev spočívá na dobrovolném přístupu libovolných svých členů za účelem dosažení nejrůznějšího hospodářského prospěchu. Naproti tomu účel vodních družstev může býti jedině ten, který zákon v § 53. dovoluje. Členství jich vázáno jest výhradně na držbu nemovitostí v projekt družstevní pojatých, tudíž jest povahy reálné. Pouze držitelé těch nemovitostí a děl, kterým následkem polohy jejich může a má býti přivoděn prospěch nebo škoda, nebo od nich odvráceno nebezpečí z vody hrozící, mohou býti členy vodního družstva a zpravidla musí všichni držitelé určitého okrsku k družstvu přistoupiti, má-li býti vytčeného účele dosaženo. Dále ustavení se vodního družstva možno jest jedině způsobem v zákoně uvedeném a vnitřní organizace aspoň v zásadních bodech musí odpovídati imperativním předpisům zákona.

Takto ustavená vodní družstva potřebují k založení své právní existence ještě uznání vodoprávního úřadu, které omezuje se na zjištění, zda zákonné podmínky vzniku a organizace družstva v daném případě byly splněny, tudíž jeví se co akt deklaratorní.

Takto utvořené a uznané vodní družstvo vybaveno jest určitými veřejnoprávními výhodami, z nichž nejdůležitější jest právo nutiti zdráhajícího se držitele pozemku k účastenství na družstvu, dále právo použití donucovacích prostředků mocí státní k dobytí dlužných příspěvků a posléze právo rozhodovací o správnosti volebního aktu.

Po tomto povšechném úvodu o zvláštním útvaru a postavení vodních družstev možno přikročiti k výkladu jednotlivých zákonných ustanovení.